

Prigodom stogodišnjice osnutka „The Salvage Association“

Kap. Nikša Krstelj

1956. godine navršilo se sto godina od osnutka »Salvage Association«, dobro poznate važne ustanove u pomorstvu, a naročito u pomorskom osiguranju. Ova ustanova, kakva je danas, mnogo je opsežnija od one, kakva je bila u doba svog osnutka. Bit će dobro, ako se spomenu prilike, koje su utjecale na stvaranje ovog, toliko poznatog, kontrolnog i koordinacionog tijela.

Još dosta prije nego se uopće pomišljalo na telegrafiju i kad je jedro bilo isključivo sredstvo brodskog pogona, brodovi su se dugo vremena zadržavali po moru, tako da brodovlasnicima i osigurateljima nisu bili poznati njihovi položaji. Zapovjednik broda vršio je sve brodske poslove. Sklapao je ugovore o prijevozu, vršio sve naplate i isplate za brod, osiguravao brod i po potrebi vršio popravke svoga broda.

U pomorskom poslovanju često se događaju nezgode bilo brodovima ili teretima, koje katkada prouzrokuju nesporzume i sporove među zainteresiranim strankama. Kod ovakvih nezgoda bilo je više puta vrlo teško odrediti put i način, kojim treba poći, da bi se spor riješio. Naročite poteškoće oko rješavanja tih sporova bile su onda, ako je u jednom brodu bilo zainteresirano više osiguratelja. Događalo se, da bi se spor riješio prema držanju glavnog osiguratelja, pa su se dosta puta osigurateljima prikazivala kriva i izmišljena potraživanja za spašavanje i popravke

brodova, daleko veće od stvarnih pretrpljenih šteta.

Ovaj nepošteni postupak kapetana, brodovlasnika i trgovaca doveo je osiguratelja na misao, da treba stvoriti jedno koordinaciono tijelo, koje će kod rješavanja pomorskih nezgoda djelovati i raditi za osiguratelje.

U jednom izvještaju engleskih osiguratelja toga vremena može se pročitati i ova stavka: »Odavno se osjeća potreba za nekom ustanovom u svrhu utvrđivanja uzroka prekomjernom porastu gubitaka, koji proističu iz šteta na brodovima i teretima, a koja bi pronašla neki lijek ovom stanju, koji bi bio jednak za svakog poštenog čovjeka, bio on trgovac, brodovlasnik ili osiguratelj«.

Na 2. jula 1856. bila su odobrena početna novčana sredstva, u čemu je sudjelovao Lloyd sa 170 svojih članova i pet drugih pomorskih osiguravajućih društava iz Londona. Odmah nakon toga mnogi brodovlasnici i trgovci postavili su svoje interesne zahtjeve pred upravu Salvage Association, ali tokom vremena ta je ustanova promijenila svoje nazore u vođenju poslova, dok konačno nije postala organizacija osiguratelja. Za cijelo vrijeme svog postanka ustanova drži tijesnu vezu sa brodovlasnicima i njihovim likvidatorima havarija, pogotovo u današnje doba, kada su slučajevi pomorskih nezgoda vrlo često jako zamršeni.

Godine 1897. uprava Salvage Association je izabrala nekoliko stručnjaka osiguravajućih društava za procjenjivanje šteta na brodovima i teretima u raznim lukama. Ovi stručnjaci radili su za osiguratelje u svim slučajevima pomorskih nezgoda, za koje su bili imenovani, a osim toga uprava je imenovala i nekoliko stanih svojih stručnjaka u nekim većim lukama Evrope i Amerike.

Nezgode u brodarstvu uvijek predstavljaju nove probleme, iako bi se moglo pretpostaviti, da su već iscrpljeni skoro svi slučajevi pomorskih nezgoda. Do danas stečena iskustva u vezi ugovora o spasavanju, razne pogodnosti u vezi popravka brodova kao i troškovi u raznim lukama svijeta čine velike olakšice kod rješavanja raznih havarija. Kod ovakvih slučajeva saradnja na bazi ustaljenih principa spasavanja i popravka brodova razvila je uzajamno povjerenje, što je vrlo važno i značajno za rukovanje raznim problemima u vezi pomorskih nezgoda.

Pored nezgoda na brodovima, o kojima je dosada rečeno, treba spomenuti rad Salvage Association i kod šteta na teretima, koji se prevažaju morem. Salvage Association ima svoje stručnjake za terete, koji se bave pitanjima, koja proizlaze prema prirodi oštećene robe. Šteta teretu na brodu može biti prouzrokovana uslijed nasukanja broda, sudara, curenja, vatre i bezbroj drugih slučajeva, koji se mogu dogoditi za vrijeme putovanja. Treba imati na umu, da su za vrijeme putovanja tereta upotrebljena mnoga i razna prevozna sredstva do luke ukrcaja na brod, a isto tako i od luke iskrcaja do konačnog uručenja robe. Za rješavanje sporova kod kvara ovakvih tereta potrebno je dobro poznavati robu kao i uzroke njezina oštećenja. Naročito u kompliciranim slučajevima nasukanja ili u slučaju vatre na brodu, kada brodovi nose generalni teret, nastaje uska saradnja između predstavnika Salvage Association sa brodovlasnikom ili njegovim likvidatorom havarije. Ta saradnja najbolje se očituje u tome, što se ide za tim, da se smanje gubici bilo za brodar, vlasnika tereta ili osiguratelja.

Jedno drugo važno djelovanje Salvage Association je istraživanje i pronalaženje sumnjivih

šteta. Drugo pravilo ove ustanove, koje je formulirano 1863. glasi: »Treba vršiti i potkrijepiti sa svim zakonitim sredstvima postupak istraživanja izvršenih prijevara koje su bile pokušane ili koje su namjeravane izvršiti, odnoseći se na brodove i njihove terete ili odnoseći se na izvršena osiguranja ili sa ciljem da budu na osiguranjima izvršena, u svrhu da se krivac kazni«.

Jedan izvještaj Salvage Association iz 1858. godine spominje sudbeno gonjenje, koje je ustanova poduzela protiv jednog kapetana. Taj postupak svršio je na taj način, da je kapetan pobjegao sa svojim brodom iz luke.

Povremeno, naročito za vrijeme pada voza-rinskih stavova i slabih poslova na tržištima, što izaziva samo od sebe i pad cijena brodova, vrlo često događaju se prijevare u vezi s pomorskim nezgodama. Ukoliko Salvage Association ne poduzme kod ovakvih slučajeva nikakav pravni postupak, onda osiguratelji često sa svoje strane istražuju slučaj, dok se stvari potpuno ne razjasne.

Posao Salvage Association je uvijek koristan za osiguratelja. Čim »brokeri« prime obavijest od osiguranika o nekoj pomorskoj nezgodi ili ako to doznaju preko Lloydovih izvještaja, osiguratelji traže od »brokera«, da o tome obavijesti Salvage Association. Nakon potrebnih obavijesti čitav se aparat stavi u pogon s namjerom, da se postigne što bolja saglasnost u odlukama, kako bi se za sve zainteresirane stranke smanjili troškovi i gubici.

Uvijek je bila namjera Salvage Association, da ide uporedo sa vremenom i da bude sposobna pružiti osigurateljima sve usluge, koje se traže kod pomorskih prijevoza, a naročito dandanas, kada slučajevi kod nezgoda mogu biti vrlo zamršeni. Treba ovdje napomenuti, da se Salvage Association bavi također i rješavanjem sporova kod avionskih nezgoda.

Na završetku mora se istaći, da je Salvage Association jedna ustanova, koja radi prvenstveno na dobrobit osiguratelja, a uzdržava se od pristojba, koje se ubiru kod pojedinih slučajeva nezgoda. Nema dioničara i ne dijele se dividende. Korist od njenih usluga je opća.